

מהו טיפול התנהגותי - ABA?

קרן ארז עובדת סוציאלית MA, מנתחת התנהגות, מנכ"לית מרכז מטרה ABA

ניתוח התנהגות יישומי Applied Behavior Analysis, הוא מדע הנשען על התיאוריה ההתנהגותית ועוסק בשינוי התנהגות. ההנחה הבסיסית בניתוח התנהגות היא שההתנהגות תלויה בגורמי הסביבה. אנחנו מתנהגים שונה בסביבות שונות. כל אחד מאתנו יכול לבחון האם מתנהג באותו האופן בביתו ובמקום העבודה, במסיבה או בהרצאה. אנחנו מתאימים את עצמנו למה שהסביבה מאפשרת לנו. על כן, כאשר אנחנו מנתחים את ההתנהגויות של האדם, אנחנו מחפשים מה הם הגורמים בסביבה אשר משמרים את התנהגויותיו.

ניתוח התנהגות עונה על מספר שאלות מרכזיות; הראשונה והמרכזית ביותר היא למה ההתנהגות מתרחשת? למה הילד מסרב לבצע מטלות, למה הילד בוכה או צועק וכדומה. בעודנו עונים על שאלה זו אנו בודקים גם באילו מצבים ההתנהגות מתרחשת ובאיזה מצבים היא איננה מתרחשת. זוהי שאלה מאוד חשובה אשר מסייעת לנו להבין את הגורמים בסביבה אשר משמרים את ההתנהגות. שאלה נוספת עליה אנו נותנים מענה בודקת האם יש תחליפים טובים יותר להתנהגות? כלומר, האם הילד יכול להשיג את מה שרוצה בדרך אחרת. מענה על שאלות אלו בעצם נותן לנו תמונה מקיפה על גורמי הסביבה המשמרים את ההתנהגות וכן על תכנית השינוי המתאימה.

ניתוח התנהגות נותן מענה למגוון רחב של סוגיות; בעיות התנהגות קלות ומורכבות של ילדים בהתפתחות תקינה, בעיות התנהגות של ילדים ובוגרים עם צרכים מיוחדים, התמודדות עם סוגיות כמו גמילה מחיתולים, אנקופרזיס וסוגיות בתחום האכילה (בררנות למשל).

הטיפול ההתנהגותי מקיף את כל תחומי החיים וההתפתחות ומוכר מאוד בארץ ובעולם ביעילותו בקידום של ילדים אוטיסטים. העבודה המקיפה והרחבה על תחומי החיים השונים ובהם שפה ותקשורת, חברתיות, מוטוריקה גסה ועדינה, יכולות משחק ברמות שונות, פיתוח יכולות קוגניטיביות בהתאם לגיל, הקניית עצמאות וכישורי חיים. לכל ילד נבנית תכנית ייחודית, המותאמת לצרכיו ויכולותיו. התכנית מתורגלת ע"י צוות של מטפלים באופן אינטנסיבי וכך מסייעת לילד לרכוש מיומנויות חשובות ולצמצם פערים. השם הנפוץ בארץ לתכניות מסוג זה הוא תכניות ABA.

הצוות המטפל בתכניות ABA כולל שלושה תפקידים מרכזיים: מנתח התנהגות אשר בונה את התכנית, מנחה את ההורים והצוות ועובד בקשר ישיר עם מטפלים פרא רפואיים אחרים. רכז הצוות, מטפל ABA בכיר אשר עובד עם הילד באופן פרטני ומוודא כי המטפלים האחרים עובדים בתיאום, אוסף נתונים ומכין את חומרי הטיפול. והתראפיסטים (מטפל ABA) אשר עובדים באופן פרטני ואינטנסיבי עם הילד.



מרכז טיפולי רב-תחומי התנהגותי רגשי

היבט חשוב בטיפול ההתנהגותי והעבודה עם הילד הוא שמירה על רמת גבוהה של שמחת חיים של הילד ולמידה בדרך חווייתית ונעימה. חשוב לנו כי הילד יחווה הצלחות רבות בתהליך הלמידה וייהנה ממנו. אנו עובדים עם חיזוקים רבים ומוודאים כי הילד הוא שותף פעיל בלמידה. שמחת החיים של הילד היא מדד חשוב מאוד בבדיקה האם הטיפול טוב ומקצועי.

ממחקרים רבים מראים כי יעילותו של הטיפול ההתנהגותי היא גבוהה מאוד ועל כן הטיפול הופך להיות נפוץ יותר ויותר בשנים האחרונות.

חשוב להדגיש כי העקרונות ההתנהגותיים מתאימים לכולם. אך יש להתאים את תכנית הטיפול לפרט ולמשפחתו. מנתח התנהגות לוקח בחשבון משתנים רבים בעת בניית התכנית הטיפולית; הבדלים תורשתיים, יכולות פיזיות, היסטוריות הטיפולים וחוויית הלמידה של האדם בעבר, המצב המשפחתי, חוויית הלמידה הנוכחית ועוד. על כן, אנו מקפידים להתאים את תכנית ההתערבות לאדם ולא את האדם להתערבות.